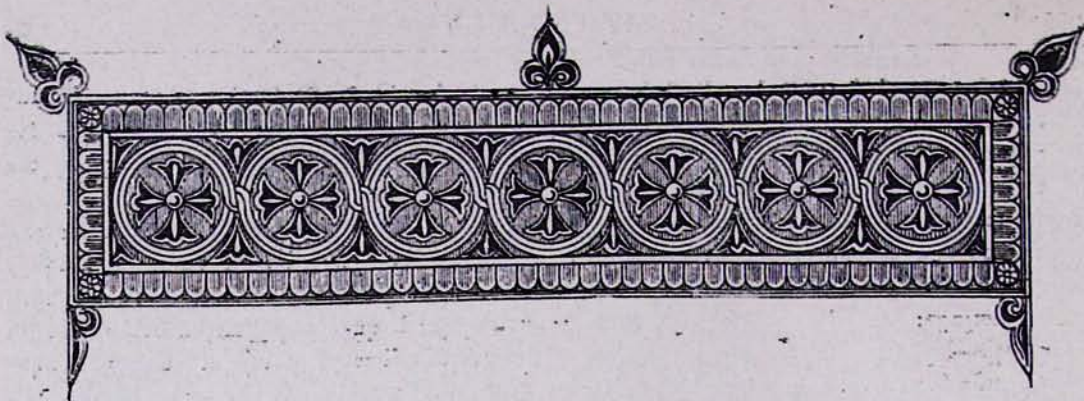

ՆՈՐԻՆ Ս. ՕԺՈՒԹՅՈՒՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1955 թվականի սեպտեմբերի 29-ին Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնում գումարված Ազգային-եկեղեցական սրբագումար ժողովը, իր սեպտեմբերի 30-ի երկրորդ նիստում, արտահայտելով Հայրենի երկրի, Սովետական Միության և Սփյուռքի մեր թեմերի և ժողովրդի ցանկությունն ու իղձերը, փնենքի բացարձակ մեծամասնությամբ Ամենայն Հայոց Հայրապետ ընտրեց Ռուսինանայ և Բուլղարանայ թեմերի բարեխնամ առաջնորդ և Ս. էջմիածնի գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ բարձրաշնորհ Տ. Վազգեն եպիսկոպոս Պալմյանին:

Նորընտիր Հայրապետը Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու բարձր հոգևորականության շարքերում բացառիկ և ուրույն տեղ է գրավում իր համալսարանական բարձրագույն կրթությամբ, իր բազմակողմանի զարգացումով, բարեմույն և հեզաճամբույր բնավորությամբ, իր անկաշառ հայրենասիրությամբ, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու կարգի և կանոնի, առաքելականատա ավանդությունների նախանձախնդրությամբ, Հայ Եկեղեցու հանդեպ իր ունեցած խորունկ սիրով և նվիրվածությամբ:

Անա թե ինչո՞ւ երբեք պատահականություն չէր այն բարձր վստահությունն ու խորը, համագգային հարգանքն ու սերը, որը ցուցաբերվեց Ազգային-եկեղեցական պատկանելի համագումարում Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա. Կաթողիկոսի ընտրության կատակցությամբ:

Նորընտիր Հայրապետը մեր այժմյան ամենակարկառուն և նվիրված եկեղեցական դեմքերից մեկն է, որի գահակալությունը Լուսավորչի պատմական Աթոռի վրա մի նոր ու պայծառ էջ բաց է անելու մեր ազգային-եկեղեցական տարեգրության մեջ, իր բարձր անձնավորության բարոյական և հոգեկան հազվագյուտ բարեմասնություններով, ժողովրդանվեր գործունեությամբ:

Նորին Ս. Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա. Կաթողիկոսը (ավագանի անունը՝ Լևոն-Կարապետ) ծնվել է Ռուսինայի մայրաքաղաք Բուխարեստում 1908 թվականի սեպտեմբերի 20-ին, կոչկակար արհեստավորի համեստ, ազգային-եկեղեցական ավանդություններով հարուստ և բարեպաշտ ընտանիքում: Նրա հայրը՝ Աբրահամը (բնիկ ռոդոստոցի) և մայրը՝ Սիրանուշը իրենց արդար վաստակով հազիվ են կարողացել հայթայթել իրենց ընտանիքի օրվա պարենը: Բայց լինելով պարզ, հավատավոր ու հայրենասեր անձնավորություններ, իրենց հավատի, եկեղեցասիրության, հայրենասիրության և համեստության խորը կնիքն են դրել պատանի Լևոն-Կարապետի սրտի, հոգու ու մտքի վրա:

Մանուկ Լևոն-Կարապետի նախադպրոցական դաստիարակության գործում առանձնապես մեծ ազդեցություն է թողել նրա վրա իր հարազատ մայրը՝ Սիրանուշը, որը բնիկ ադրիանուպոլսեցի (էտիրենցի) էր, հարգված ամենփրկ—բարի ու առաքինի, հավատացյալ ու ավանդապատ մի կին, որն իր մայրա-

կան անխաղախ կաթի հետ իր սիրտուն գավակին է տվել նաև հավատի սրբազան հուրը և Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու պաշտամունքը, ազգասիրության շունչն ու ոգին:

Խոստումնալից և ուսումնասինչ Լևոն-Կարապետը իր ծնողների միակ ժառանգն էր: Նա իր միջնակարգ և բարձրագույն կրթությունը ստանում է Բուխարեստում, որտեղ ուսումնասինչ երիտասարդի առաջ բացվում են գիտության զարգացման դռները:

1936 թվականին նա փայլուն հաջողությամբ ավարտում է Բուխարեստի պետական համալսարանի փիլիսոփայության և գրականության ֆակուլտետը՝ մասնագիտությունը ընտրելով մանկավարժությունը: 1937 թվին ավարտում է նաև համալսարանի գործնական մանկավարժության բաժինը:

Բազմակողմանիորեն զարգացած ու պատրաստված, խոստումնալից երիտասարդ համալսարանականի առաջ բացվում է կրթական-հասարակական գործունեության դժվարին, բայց պատվավոր ու շնորհընկալ ասպարեզ:

Միջնակարգ կրթությունն ստանալուց հետո, 1929 թվից մինչև 1943 թվը, նա ունեցել է քեղմնավոր ու հանրօգուտ գործունեություն Բուխարեստի հայ հասարակական-մշակութային կյանքում՝ իր ամբողջ գիտակցական կյանքն ու խորը գիտելիքները նվիրելով երիտասարդ եւր սերնդի հայեցի դաստիարակության գործին:

Այսօր ուսմինահայ եւր սերնդի մեջ հազարների է հասնում թիվը այն ուսանողների, որոնք մայրենի լեզվի ֆաղցրությունը, Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու սերը, Հայրենիքի ներշնչումը, մեր մշակույթի զեղեցկության նաշակը ստացել են Վեհափառ Հայրապետի ուսուցչության տարիներին, և որոնք երախտագիտության ամենաբնական զգացմունքներով կապված են իրենց սիրելի ուսուցչի հետ:

1943 թվին, զինված գիտությամբ և փորձառությամբ, մեծ եռանդով և ծառայության սրբազան ոգով, նա իր երիտասարդական ուժերը ընդմիշտ նվիրում է Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցու հոգևոր ծառայության պատվավոր սպասին:

1943 թվի սեպտեմբերի 30-ին (եկատեփ է, որ սեպտեմբեր ամիսը պատմական դեր է կատարել Վեհափառի կյանքում — սեպտեմբերի 20-ին ծնվել է, սեպտեմբերի 30-ին կուսակրոն ֆառանա է ձեռնադրվել և սեպտեմբերի 30-ին ամենայն Հայոց կաթողիկոս է ընտրվել) Արեւելում, հանգուցյալ Կարապետ արքեպիսկոպոս Մազումյանից ձեռնադրվում է կուսակրոն ֆառանա, ապա ֆառասունքը անց է կացնում Սուլավայի պատ-

մական վանքում, և վերադառնալով Բուխարեստ, հետևում է օրբորոֆս աստվածաբանության բարձրագույն դասընթացներին: 1943 թվի դեկտեմբերի 1-ին ընտրվում է Ռումինահայ քեմի առաջնորդական փոխաւորդ, էջմիածնի միաբան հանգուցյալ Տ. Հուսիկ արքեպիսկոպոս Չոհրաբյանի տեղ, որը վախճանվել էր 1942 թվի աշնանը:

Երիտասարդ և գիտնական Վազգեն վարդապետը իր եւր պաշտոնում մեծապես օգտակար է հանդիսանում իր քեմին:

Վազգեն վարդապետը, իր առաջնորդական փոխաւորդի եւր պաշտոնում, իր շուրջ ստեղծում է մեծ հեղինակություն և պատկառանք, որպես պատրաստված, խոհուն, լուրջ ու համեստ հոգևորականի: Նա կազմակերպում է իր քեմի ազգային-եկեղեցական կյանքը, ֆաշաւերում և զվիսավարում է գաղութի ողջ ազգային-մշակութային, հասարակական կյանքը, զարկ է տալիս մայրենի լեզվի դասավանդմանն ու ուսուցմանը, հայրենասիրության, ազգային ոգու զորացմանը, սրտագին կապ է պահպանում Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի կառավարության և Ռումին Օրբորոֆս եկեղեցու և եկեղեցականության հետ, ամրապնդում է իր կապը Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնի և Մայր Հայրենիքի հետ: Վազգեն վարդապետի առաջնորդական փոխաւորդության և ապա առաջնորդության տարիներին Ռումինահայ քեմը և հայ գաղութը ապրում են Հայրենիքի սիրով և Հայ եկեղեցու գաղափարով:

1948 թվին Ռումինահայ պատգամավորական ժողովը նրան ընտրում է առաջնորդ, իսկ Ազգիս հանգուցյալ Վեհափառ Հայրապետը, 1948 թվին, իր հայրապետական բարձր գնահատության արժանացնելով Վազգեն վարդապետի ազգօգուտ և եկեղեցաշէն գործունեությունը, Մայր Աթոռ Ս. էջմիածնում, իր հայրապետական օրհնությամբ նրան շնորհում է ծայրագույն վարդապետի աստիճան: Վազգեն ծայրագույն վարդապետը հետագա տարիներում իր եռանդուն և նվիրված պաշտոնավարությամբ և ժողովրդանվեր, հայրենասեր գործունեությամբ արդարացնում է իր վրա դրված հայրապետական բարձր վստահությունն ու ֆաշաւերությունը: Եվ անհա 1951 թվի հուլիսի 3-ին Գեորգ Զ. հանգուցյալ կաթողիկոսը, մի անգամ ևս գնահատելով Վազգեն ծայրագույն վարդապետի եկեղեցաւեր և հայրենասեր գործունեությունը, նրան եպիսկոպոս է ձեռնադրում այժմյան Ս. Երուսաղեմի Պատրիարքական տեղապահ Տ. Նդիշէ (այն ժամանակ վարդապետ) արքեպիսկոպոսի, Ս. Երուսաղեմի միաբան Նորայր և Սուրեն վարդապետների հետ:

Երիտասարդ, շնորհալի վազգեն եպիսկոպոսի ուսերի վրա դրվում է ծանր ու բաղդ մի հոր լուծ: Բայց նա դափնիների վրա հանգրստացող չէր: Նա իրեն հատուկ բժախընդրությամբ, կորովով և անաղմուկ ու հանդարտ ծառայությամբ շարունակում է իր առաջնորդական գործը՝ հոգուտ իր բեմի ազգային-եկեղեցական կյանքի զարգացման, կազմակերպման:

1954 թվին, Նորին Ս. Օծուրյուն Ս. Ս. Գեորգ Զ.ի մահից հետո վազգեն սրբազանը ընտրվում է Ս. էջմիածնի Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ:

1955 թվականի սեպտեմբերի 30-ին Ս. էջմիածնի Մայր Տաճարում գումարված Ազգային-եկեղեցական մեծ ժողովը վազգեն եպիսկոպոսին ընտրեց Ամենայն Հայոց ընդհանրական Հայրապետ: Հոկտեմբերի 2-ին տեղի ունեցավ նորընտիր Կարողիկոս Նորին Ս. Օծուրյուն Ս. Ս. վազգեն Ա.ի օծումն ու գահակալությունը:

Փառավոր ու պատասխանատու է եղել վազգեն Ա. վեհափառի անցած կյանքի և գործունեության ուղին: Եկեղեցասիրությունն ու հայրենասիրությունը վեհափառի նկարագրի, կյանքի և գործունեության երկու հիմնական ազդակներն են հանդիսացել:

Իր գրական վաստակով էլ վազգեն Կարողիկոսը իր արժանի և ուրույն տեղն է գրավում մեր ազգային-եկեղեցական մատենագրության մեջ:

Վազգեն վեհափառի գրչին են պատկանում մի շարք արժեքավոր պատմա-բանասիրական աշխատություններ. «Մուսալեռան հայերը Ֆրանց Վերֆելի վեպին մեջ»

(վերլուծական փորձ), Բուխարեստ, 1940 թ. 62 էջ. «Խորմյան Հայրիկ որպես դաստիարակ», Բուխարեստ, 1943 թ., 158 էջ. «Մեր պատարագը — Հայաստանյայց եկեղեցվո սուրբ պատարագի խորհուրդը բացատրված հավատացյալ ժողովուրդի համար», Բուխարեստ, 1945 թ., 104 էջ. «Նոստ Հայրենիքի մասին — Ս. էջմիածնի Ամենայն Հայոց Հայրապետության Սրբազան Տեղակալի վերջին շրջաբերական կոնդակով», Բուխարեստ, 1945 թ., 27 էջ. «Հայրենի արևին տակ», 1954 թ., 109 էջ: Վեհափառի անտիպ գործերից է մի շափազանց կարևոր գրական. բանասիրական ուսումնասիրություն, վեց գլուխներից բաղկացած, Գրիգոր Նարեկացու մասին, որում ներկայացվում է Նարեկի որոշ մասերի ուսման երեկո քարզմանությամբ:

Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի կառավարությունը բարձր է գնահատել միշտ Ռումինահայ բեմի և հրա արժանավոր առաջնորդ Ս. վազգեն եպիսկոպոսի աշխատանքը այդ հյուրընկալ երկրում: Վազգեն սրբազանը անդամ էր Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի Խաղաղության ազգային կենտրոնական կոմիտեի և պարզատրվել է ուսման բարձրագույն պետական «Ռեսպուբլիկական աստղ» շքանշանով:

Բովանդակ հայ ժողովրդի սրտագին մաղբանքն է, որ վազգեն Ա. Կարողիկոսի գահակալությունը Լուսավորչի պատմական Աթոռի վրա նոր ու խոստումնալից մի էջ բաց անի մեր նորագույն ազգային-եկեղեցական տարեգրության մեջ:

